Gemeente leudal

Raadsvoorstel

Openbare Raadsvergadering

Datum 20 april 2021 **Agendapunt**

Onderwerp Keuze scenario afvalinzameling Leudal 2022 e.v.
Portefeuillehouder(s) De heer P.H.G. Verlinden (wethouder)

Inhoudelijk voorstel

Inleiding
De gemeente Leudal streeft conform het duurzaamheidsplan Duurzaam Leudal 2030 naar een duurzame samenleving waarbij in de toekomst geen plaats meer is voor afval. Dit sluit naadloos aan bij de rijksdoelstellingen uit het Landelijk Afvalbeheerplan. Met de gemeenten waar Reinigingsdienst Maasland het afval voor inzamelt is bepaald dat de volgende doelstellingen realistisch zijn voor komende jaren:

- Verlagen van het restafval naar 100 kg restafval per inwoner uiterlijk in 2023;
- Verlagen van het restafval van 100 kg naar 80 kg restafval per inwoner uiterlijk in 2025.

Deze doelstellingen vormen dan ook het kader voor de uitvoering van de toekomstige afvalinzameling. Om deze uitvoering op 1 januari 2022 in te laten gaan is het nodig dat de gemeenten Roerdalen, Maasgouw en Leudal hierover een besluit nemen. De nadruk van de toekomstige afvalinzameling ligt hierbij op zoveel mogelijk milieurendement tegen zo acceptabel mogelijk kosten.

Onder de deskundige begeleiding van adviesbureau De Afvalspiegel zijn 4 scenario's voor de toekomstige afvalinzameling opgesteld voor de belangrijkste afvalstromen: restafval, GFT, PMD en oud papier/karton. De focus ligt op het terugdringen van het relatief hoge percentage GFT in de restafvalcontainer (42 % voor Leudal). Over het voorkeursscenario (scenario 1) heeft het Algemeen bestuur van Reinigingsdienst Maasland zich inmiddels positief uitgesproken.

Voorstel
Dit voorstel heeft betrekking op de volgende begrotingsdoelstellingen uit het programma Krachtige samenleving:

- het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en van een goede omgevingskwaliteit;
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Voorgesteld wordt vast te stellen om met betrekking tot de toekomstige afvalinzameling te kiezen voor scenario 1 (Keuzevrijheid blijft), met dien verstande dat de oud papier inzameling blijft zoals die nu is (huis-aan-huis via de inzet van verenigingen).

Argumenten
De 4 onderzochte scenario's zijn:

1. Keuzevrijheid blijft
2. Terug naar eenvoud
3. Omgekeerd inzamelen
4. Nascheiding

In de bijlagen 1 en 2 is uitgebreidere informatie te vinden over de afzonderlijke scenario's.

Scenario 1, 2 en 3 laten drie manieren zien om (minimaal) kostenneutraal (uitgaande van de huidige afvaltarieven) meer milieurendement te behalen in onze gemeente. Met scenario 4 komt de reductiedoelstelling van 80 kilogram restafval per inwoner per jaar in 2025 niet binnen handbereik en stijgen de kosten fors. Ook past deze manier van inzamelen niet binnen de duurzaamheidsgedachte van de gemeenten (gescheiden afvalinzameling wordt verlaten en de vervuiler betaalt niet meer).
Scenario 2 en 3 halen de reductiedoelstelling voor 2025. Scenario 1 haalt deze doelstelling net niet, maar gezien onderstaande overwegingen wordt deze wel voorgesteld:

Gemeente leudal

Voordelen

De impact van de wijziging is het kleinst
De inwoners behouden hun keuzevrijheid als het gaat om de maat container die zij aan huis willen. Er is geen verplichting om een 140 liter restafval container te gebruiken (scenario 2) of het restafval weg te brengen naar een ondergrondse container in de wijk (scenario 3).

Heeft zich bewezen
Deze manier van afvalinzameling heeft zich in vele andere gemeenten reeds bewezen; met name als het gaat om de frequentieverlaging van het restafval inzamelen en het betalen per lediging. Dat geldt niet voor scenario 2, waar een verplichte 140 liter restafvalcontainer (met 1x per 4 weken legen) slechts in enkele gemeenten in Nederland is toegepast. Scenario 3 heeft zich ook bewezen, maar zou een radicale wijziging betekenen ten opzichte van de huidige inzamelmethodiek.

Biedt flexibiliteit
De afvalbranche is dynamisch. Zeker in Limburg, waar de provincie grote toekomstplannen heeft om circulair om te gaan met het afval. Met name scenario 3 vraagt om enkele flinke investeringen. Scenario 1 heeft dit niet en is daarom flexibel richting de toekomst.

Is in lijn met de andere gemeenten binnen RD Maasland
Met de gemeenten Roerdalen en Maasgouw, alsook Reinigingsdienst Maasland zelf is afstemming geweest over de scenario's. Door alle drie te kiezen voor scenario 1 is een uniforme inzamelsystematiek gegarandeerd en kunnen de inzamelkosten binnen de perken blijven.

Wijzigingen
Hieronder staan de belangrijkste wijzigingen vermeld ten opzichte van de huidige manier van inzamelen en verrekenen:

Restafval
Elk huishouden behoudt de eigen maat restafvalcontainer en gaat een tarief betalen per lediging. Het tarief is afhankelijk van de maat van de container. De inzamelfrequentie wordt verlaagd naar 1x per 4 weken. Huishoudens krijgen de mogelijkheid om één maal gratis te ruilen van maat container vóór invoering van het nieuwe beleid. Mocht vervolgens binnen circa 2 maanden na invoering (2 inzamelrondes) blijken dat een bepaalde maat container toch niet geschikt is, dan biedt de gemeente nog één maal de mogelijkheid om kosteloos te switchen.

GFT
Elk huishouden behoudt de eigen maat GFT-container. Huishoudens krijgen de mogelijkheid om één maal gratis te ruilen van maat container bij invoering van het nieuwe beleid. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om kosteloos een extra 140 liter container aan te vragen. De inzamelfrequentie blijft 1x per 2 weken. Om inwoners te stimuleren het keukenafval beter te scheiden kan een speciaal GF-bakje voor op het aanrecht aangevraagd worden. Dit is echter niet verplicht.

PMD
Dit is de grootste wijziging voor inwoners van de gemeente Leudal. Het PMD wordt niet meer via een verzamelcontainer ingezameld, maar wordt huis-aan-huis opgehaald in plastic zakken. De inzamelfrequentie van deze PMD zakken huis-aan-huis is 1x per 2 weken.

Introductie financiële prikkel
In tegenstelling tot de huidige manier van verrekenen (in de RD Maasland gemeenten zitten de eerste 14 ledigingen van het restafval momenteel in het vastrecht opgenomen), zal er in de toekomst afgerekend worden per keer dat inwoners de restafvalcontainer aan de straat zetten. Ervaringen in andere gemeenten in het land laten zien dat de introductie van zo'n financiële prikkel leidt tot beter scheidingsgedrag, minder restafval en lagere afvalbeheerskosten.

De financiële prikkel sluit aan bij het principe 'de vervuiler betaalt' die in onze gemeente wordt gehanteerd. Inwoners die minder restafval hebben doordat zij beter afval scheiden, zijn goedkoper uit dan inwoners die meer restafval hebben. Dat principe geldt overigens ook al op de milieustraat: hoe meer grof afval wordt aangeleverd, hoe duurder het is.

Veranderingen bij hoogbouw en gestapelde bouw
Voor bewoners van de hoogbouw en gestapelde bouw zijn de voorzieningen voor restafval, GFT-afval en papier anders dan voor huishoudens in de laagbouw. De 40 liter restafval citybin (staat in 3 appartementen) en de diverse verzamelcontainers bij hoogbouw, zijn niet meer toereikend bij 1x per 4 weken inzamelen. Zodra de raad definitief gekozen heeft voor een voorkeursscenario, volgt er maatwerk per appartementencomplex. Iedere hoogbouwbewoner moet de mogelijkheid hebben om GFT-afval te kunnen scheiden. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een GFT-zuil met toegangspas nabij het appartementencomplex.
Oud papier kunnen bewoners van de hoogbouw op dezelfde manier blijven aanbieden als voorheen. PMD wordt tweewekelijks aan huis opgehaald.

Flankerend beleid
Om de transitie naar een andere manier van afvalinzameling succesvol te laten verlopen, is het belangrijk om aanvullende inzamelmiddelen beschikbaar te stellen.

Voorzieningen voor kwetsbare groepen
Voor inwoners met medisch afval zoals bijvoorbeeld stomamateriaal, incontinentieluiers, infuuszakken en nierdialysemateriaal is er geen mogelijkheid dit afval gescheiden aan te bieden. Het hoort bij het restafval, mede omdat het onveilig is voor de mensen die dit sorteren en verwerken. Inwoners met dit soort medisch afval hebben dus, buiten hun schuld om, meer restafval dan een gemiddelde inwoner en komen dus bij verlaging van de inzamelfrequentie in de problemen. Deze groep inwoners met een medische indicatie zou het restafval bijvoorbeeld een aantal keren gratis weg kunnen brengen naar een ondergrondse verzamelcontainer voor restafval in de eigen dorpskern. Een andere mogelijkheid is om een extra rest afvalcontainer voor incontinentiemateriaal aan huis ter beschikking te stellen(huidige situatie).

Voorzieningen voor gezinnen met kinderen in de luiers
Gezinnen met kinderen in de luiers behoren niet tot één van hierboven genoemde kwetsbare groepen, maar hebben in deze fase van hun leven een meer dan gemiddelde hoeveelheid restafval als gevolg van luiers. Gemiddeld gaat het over 12 kilogram per inwoner per maand extra in de restafvalcontainer. Vanuit het oogpunt van hygiëne en stankoverlast is dit niet gewenst. Ook zullen veel van deze gezinnen bij een inzamelfrequentie van eens per 4 weken niet uitkomen met hun container. Reden om in alle zestien de kernen van onze gemeente een ondergrondse verzamelcontainer (voor restafval) te plaatsen waar men luiers naartoe kan brengen. Ook inwoners met incontinentieluiers kunnen hier gebruik van maken. De exacte locaties en invulling hiervan volgen in 2021. Met de eventuele eenmalige kosten is wel al rekening gehouden in de doorrekening van het voorkeursscenario.

Afvalcoach
Daar waar communicatie niet werkt kan indien nodig handhavend worden opgetreden. Dit geldt ook voor de aanpak van afvaldumpingen en zwerfafval. Op basis van monitoring wordt de ernst van de problematiek
in beeld gebracht en naar gehandeld. Een belangrijke rol kan zijn weggelegd voor een afvalcoach die fungeert als een fysiek aanspreekpunt in de wijk om inwoners actief te informeren over afvalscheiding. De interactie met de inwoners heeft een positieve invalshoek. De afvalcoach moedigt inwoners aan om mee te denken en heeft echt contact met de inwoners en informeert /inspireert hen.

Milieurendement
Op basis van cijfers van gemeenten, die dit scenario in het verleden hebben ingevoerd in combinatie met het hierboven genoemde flankerend beleid, is de prognose dat er na afloop van het eerste jaar (eind 2022) al snel resultaat (minder kilogram restafval per inwoner en meer gescheiden ingezameld afval) te zien is. Dit alles is wel sterk afhankelijk van de wijze waarop een gemeente de omschakeling realiseert en hoe inwoners hierbij worden betrokken en geïnformeerd. Het jaar 2021 zal door Reinigingsdienst Maasland en de gemeente Leudal worden gebruikt om burgers te informeren en mee te nemen in het proces.

Doelstellingen beleidsvisie 2020-2025
Door voor scenario 1 (Keuzevrijheid blijft) te kiezen is de doelstelling om tot 80 kilogram restafval per inwoner te komen binnen handbereik. Op basis van (gemiddelde) cijfers van gemeenten die in het verleden al gekozen hebben voor deze manier van afval inzamelen is de prognose dat in de gemeente Leudal ongeveer 81 kilogram restafval per inwoner behaald wordt.

Om toch de doelstelling van 80 kilogram te behalen wordt eind 2023 de momentele ingezamelde hoeveelheid restafval per inwoner geëvalueerd. Afhankelijk van het resultaat wordt bekeken of en welke verdere stappen er in de toekomst nodig zijn om de doelstelling in 2025 alsnog te realiseren.

Voorkeursscenario
Over het voorkeursscenario (scenario 1) heeft het Algemeen bestuur van Reinigingsdienst Maasland zich inmiddels positief uitgesproken. Gezien bovenstaande overwegingen wordt de gemeenteraad ook voorgesteld te kiezen voor scenario 1 met dien verstande dat de oud papier inzameling blijft zoals die nu is (huis-aan-huis via de inzet van verenigingen).

Risico's

Afvaldumpingen
Afvaldumpingen zijn in elke gemeente een probleem, zo ook in Leudal. Bij andere gemeenten blijkt dat bij invoering van een nieuw afvalsysteem het aantal meldingen van dumpingen eerst toeneemt, maar daarna weer afvlakt en op hetzelfde niveau komt als voorheen. De hoeveelheid afvaldumpingen blijft uiteindelijk gelijk, maar de hoeveelheid per dumping neemt wel iets toe. Op basis van feitelijke constateringen na invoering van de nieuwe inzamelmethodiek besluit de gemeente in 2022 of extra handhaving tijdelijk noodzakelijk is.

Gemeenschappelijke regeling
De gemeente Leudal maakt onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling Reinigingsdienst Maasland. In de gemeenten Roerdalen heeft besluitvorming over het voorkeursscenario al plaatsgevonden. In de gemeente Maasgouw moet deze nog plaatsvinden. Indien één van de gemeenten afwijkt van het advies en bijvoorbeeld zou kiezen voor scenario 3 (omgekeerd inzamelen) of 4 (nascheiding), dan is dit organisatorisch binnen de Gemeenschappelijk Regeling niet haalbaar. Het bestuur van Reinigingsdienst Maasland moet zich dan beraden over vervolgstappen om de drie gemeenten zoveel mogelijk op één lijn te krijgen.

Ontwikkelingen op de afvalmarkt
Vanwege nog onzekere, toekomstige ontwikkelingen op de afvalmarkt is het gunstig dat er in het voorkeursscenario geen grote investeringen gedaan worden zoals bij omgekeerd inzamelen (scenario 3). Dit in het licht van bijvoorbeeld afvalinitiatieven die momenteel spelen bij Chemelot en de nieuwe aanbesteding in ASL-verband waar het gaat om de verwerking van de huishoudelijke afvalstromen restafval, GFT-afval en PMD-afval.

Financiële paragraaf
Voor de implementatie van de scenario's dient rekening gehouden te worden met investeringskosten (bijv. aanschaf containers), eenmalige kosten (bijv. extra communicatie inzet) en extra structurele kosten (bijv. consequenties voor de inzameling). Zie voor een gedetailleerd overzicht bijlage 3.
De kosten zijn gebaseerd op aannames en ervaringen in andere gemeenten en berekeningen van Reinigingsdienst Maasland. Tegenover de kosten staan besparingen op verwerkingskosten en extra vergoedingen door betere afvalscheiding en een lager aanbod restafval.

De afvalverwerkingskosten worden komende jaren fors hoger. Als de afvalinzameling ongewijzigd blijft (en de huidige hoeveelheid restafval per inwoner per jaar dus niet afneemt) zullen de kosten per inwoner fors toenemen. Reden temeer om de huidige afvalinzameling te wijzigen.

Totale jaarlijkse meer-/ minderkosten
Indien de kapitaallasten bij de extra structurele kosten worden opgeteld en hier vervolgens de besparingen op de verwerkingskosten vanaf worden getrokken, wordt duidelijk wat de meer-/ minderkosten van het voorkeurscenario zijn ten opzichte van de huidige kosten. Minderkosten zijn als negatief bedrag weergegeven.

Jaarlijkse meer-/ minderkosten voorkeurscenario

A. Jaarlijkse kapitaallasten	€ 54.000
B. Extra structurele kosten	€ 220.000
C. Besparingen verwerkingskosten	€ -240.000
Totaal (A+B+C)	€ 34.000

Totaal per huishouden € 2,20

Het voorstel gaat uit van eenmalige kosten die worden afgeschreven over 5 jaar. Na deze 5 jaar vervallen de afschrijvingslasten voor de eenmalige kosten en heeft het plan een voordeel van € 0,51 per aansluiting bij eenzelfde gegevens.

Dekking
Alle structurele lasten en baten worden verantwoord binnen de kostenplaats Afvalinzameling en –verwerking. Vanaf 2022 worden de baten en lasten van het voorkeurscenario meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Communicatie
Elk huishouden heeft afval en staat iedere dag voor de afweging in welke bak het afval moet. Een wijziging van de afvalinzameling grijpt dus in op het dagelijks leven. Door onze inwoners op de juiste wijze deelgenoot te maken van de wijzigingen ontstaat meer draagvlak voor de maatregelen. Een goede communicatie met de inwoners en zorgen voor participatie is de basis om het doel waarvoor we met z'n allen staan te bereiken, namelijk meer afvalscheiding en minder restafval. Bewustwording is nodig bij de bewoners om ingesleten gedrag te veranderen. Hiervoor wordt in 2021 een communicatiecampagne opgestart.

Voor de inwoners van Leudal is in de periode 10 februari t/m 24 februari 2021 een enquête gehouden over afvalinzameling in de gemeente Leudal. De resultaten worden na besluitvorming over de afvalinzameling in samengevatte vorm teruggekoppeld naar de inwoners

Heythuysen, 30 maart 2021

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. J.J.Th.L. Geraedts D.H. Schmalschläger